

3 Socioeconòmic

Es tracta d'un marc d'acció de gran heterogeneïtat i sens dubte el de major complexitat, tant per la seva composició —empreses privades de tot tipus, dimensions i objectius, associacions empresarials, col·legis professionals i sindicats de treballadors, entre d'altres— com per la diversitat de relacions amb el medi ambient i amb l'educació ambiental.

La responsabilitat de les empreses en qüestions ambientals és, en general, molt important en qualsevol sector (agrari, construcció, serveis, gestió de residus, turisme, comunicació, etc.). Massa sovint la societat té una imatge negativa d'algunes empreses i activitats econòmiques, considerant-les com a principals responsables de molts dels problemes ambientals. Per sort, a poc a poc això comença a canviar, fins i tot en el si de les pròpies empreses, que prenen en consideració la preservació del medi ambient i la producció neta i responsable fins i tot com un factor de competitivitat i un camp de noves oportunitats ètiques i empresarials.

La legislació, les demandes del mercat i els sistemes de certificacions de qualitat i ambientals (ISO 9000 i 14000) són un estímul perquè moltes empreses millorin la seva gestió ambiental. En aquests nous processos de millora el factor humà és decisiu i, per tant, la formació ambiental de directius i de treballadors pren a hores d'ara una força considerable en molts d'àmbits. A les Balears, el sector turístic és capdavanter en la matèria.

Així i tot, encara són reduïts els recursos d'educació ambiental adreçats a l'empresa o creats per les pròpies empreses, i especialment manquen formadors preparats per desenvolupar accions eficaces en aquest marc d'acció. Existeixen iniciatives de l'Administració pública (Pla Enllaç i similars), la UIB (màsters, postgraus), acadèmies privades i de les pròpies empreses que organitzen la formació específica dels seus directius i treballadors. A més dels cursos convencionals, cal innovar les estratègies i els recursos tot adaptant-les a les peculiaritats del marc d'acció.

Hi ha, però, una part d'aquest sector que encara no ha acceptat les necessitats de formació ambiental a l'empresa i que veuen l'educació ambiental com a quelcom sense relació amb la seva activitat empresarial. Perceben la formació dels treballadors com a una despesa i no com a una inversió; usen el medi ambient simplement com a reclam publicitari o cosmètic, amb la consegüent confusió en clients i usuaris; sostenen una tenaç opacitat informativa en les dades ambientals de l'empresa, i dificulten la participació dels treballadors en les decisions de gestió ambiental.

Les empreses han de fer servir la seva capacitat organitzativa, els recursos (fins i tot els de fora del sector: ajuts i subvencions), i les oportunitats de mercat que proporciona la bona gestió ambiental, per tal que el sistema socioeconòmic sigui, també en matèria ambiental, motor de la societat.

Sectors:

El marc d'acció socioeconòmic considerat en aquest document està constituït pels següents sectors:

1. Primari. L'àmbit agrícola i ramader té una gran incidència ambiental, tant pel que fa al consum de recursos i la gestió del territori, com a la seguretat alimentària de la població. L'important increment en la demanda de productes ecològics i les creixents regulacions en matèria de seguretat alimentària s'han d'aprofitar per reactivar el sector, amb les necessitats formatives, i també divulgatives, que això comporta.

2. Secundari. A les Balears, les principals empreses del sector són les de construcció, de gran incidència ambiental. Encara que aquesta incidència en el medi ambient és, en general, negativa, té grans possibilitats de millora amb bones pràctiques de gestió ambiental (separació i reciclatge de residus, ús de materials respectuosos, estalvi de recursos, respecte a la normativa ambiental, etc.) i amb la reconversió cap a la rehabilitació. La sensibilització i la formació ambientals d'empresaris i treballadors (des d'arquitectes i enginyers fins a picapedrers i peons) és fonamental.

3. Terciari. En aquest sector, especialment als establiments turístics, és on més s'han introduït la formació ambiental per als treballadors i les accions de sensibilització per als clients, per pròpia iniciativa o impulsades des de l'administració pública. Es tracta d'una realitat emergent molt dinàmica, amb moltes perspectives, i una de les més interessants novetats en el panorama de l'educació ambiental a les Balears. En aquest sector també s'hi han de considerar les empreses de gestió, consultoria i educació ambiental, un sector en creixement que és sovint motor i executor de programes de formació i educació ambiental, tant per comanda de l'administració pública com des d'iniciatives del mateix marc d'acció.

4. Sindicats. Participen sovint en iniciatives de formació, però el seu paper més destacat ha de ser el de promoure la participació dels treballadors en les iniciatives de gestió ambiental de l'empresa, i en la reivindicació de les millores en matèria de salut laboral i de respecte al medi, tant a nivell local com global.

5. Associacions empresarials i organitzacions similars (federacions, Cambres de Comerç, etc.). Promouen cursos, jornades, debats i publicacions, assessoren els seus membres, i proposen la participació en iniciatives ambientals diverses. Han d'aprofitar, en conseqüència, la seva capacitat d'influència i lideratge en el món empresarial, de vegades reticent a les iniciatives que provenen d'altres marcs d'acció.

6. Col·legis professionals. Alguns col·legis promouen iniciatives de formació, sensibilització i debat ambientals entre els seus membres, i de vegades també s'adrecen a la resta de la societat. En qualsevol cas, encara poden desenvolupar més les seves amples possibilitats de formació i informació específica per a cada professió.

7. Empreses i professionals de l'educació ambiental. Les empreses d'educació ambiental s'han considerat a part donada la seva importància estratègica en el desenvolupament de l'educació ambiental. A més, en aquest sector es troben els professionals de l'educació ambiental que desenvolupen la seva tasca fins i tot des d'altres marcs d'acció (administració i ciutadania, fonamentalment). En pocs anys el nombre d'empreses i professionals de l'educació ambiental ha augmentat de forma espectacular, i actualment es pot considerar un sector laboral molt dinàmic. S'han consolidat iniciatives empresarials i l'educació ambiental com a professió, emperò encara hi ha molts aspectes a definir, com ara el perfil, la formació, o el reconeixement laboral i social.

3 Socioeconòmic

Objectius interns

Sectors:
Primari / Secundari / Terciari
Sindicats
Associacions empresarials
Col·legis professionals
Professionals de l'educació ambiental

Organització

3.1. Crear departaments o nomenar responsables de formació ambiental als diferents sectors

3.1.1. Incorporació a l'organigrama de les empreses, sindicats, associacions empresarials i col·legis professionals del departament o persona responsable de formació ambiental.

3.1.2. Definició del perfil i competències del responsable ambiental.

3 Socioeconòmic

Objectius interns

Sectors:
Primari
Secundari
Terciari

Formació inicial del personal

3.2. Assegurar la incorporació dels aspectes ambientals en la formació inicial dels treballadors

- 3.2.1.** Col·laboració amb el sistema educatiu i la universitat per assegurar la incorporació de la dimensió ambiental en la formació dels futurs treballadors i empresaris.
- 3.2.2.** Incorporació de la dimensió ambiental en els plans de formació inicial de les pròpies empreses.

3 Socioeconòmic

Objectius interns

Sectors:
Primari
Secundari
Terciari

Formació permanent del personal

3.3. Formar els professionals de tots els sectors per tal d'adequar la seva activitat a un model de desenvolupament sostenible

- 3.3.1. Participació en debats públics sobre els models de desenvolupament.
- 3.3.2. Realització de campanyes de sensibilització per la inclusió de bones pràctiques en tots els sectors.
- 3.3.3. Realització de cursos específics sobre gestió ambiental per a empresaris i treballadors.
- 3.3.4. Incorporació de continguts ambientals a tota la formació dels treballadors.

3 Socioeconòmic

Objectius interns

Sectors:
Sindicats
Associacions empresarials
Col·legis professionals

Formació permanent del personal

3.4. Promoure la formació ambiental relacionada amb la gestió ambiental

3.4.1. Creació de recursos d'informació i assessoria ambiental.

3.4.2. Promoció de campanyes de difusió dels sistemes de gestió ambiental i de les possibles eines d'aplicació.

3.4.3. Creació de programes de formació específica per a cada sector.

3.4.4. Organització de cursos de sensibilització i formació ambiental dins el marc de la formació contínua per a equips directius i tècnics.

3.4.5. Elaboració de material adequat que serveixi com a suport per posar en marxa els sistemes de gestió ambiental.

3.4.6. Reforçament de la formació dels delegats dels treballadors, en particular els delegats de riscos laborals, amb incorporació de la protecció ambiental.

3.4.7. Inclusió per part dels col·legis professionals de la dimensió ambiental als codis deontològics.

3.4.8. Assessorament i informació sobre qüestions ambientals lligades a la pràctica laboral, professional i empresarial, especialment amb la redacció i difusió de codis de bones pràctiques.

3 Socioeconòmic

Objectius interns

Sectors:
Professionals de
l'educació ambiental

Formació permanent del
personal

3.5. Millorar la formació en tècniques de comunicació i d'interpretació ambiental

- 3.5.1.** Realització d'activitats i elaboració de recursos destinats a la formació inicial i permanent dels professionals.
- 3.5.2.** Difusió d'experiències d'interpretació i comunicació a través de publicacions existents o mitjançant publicacions específiques.
- 3.5.3.** Constitució de seminaris permanents integrats per professionals.
- 3.5.4.** Promoció de la investigació i l'avaluació en aquest camp.

3 Socioeconòmic

Objectius interns

Sectors:
Primari / Secundari / Terciari
Sindicats
Associacions empresarials
Col·legis professionals
Professionals de l'educació ambiental

Informació i/o comunicació internes

3.6. Promoure la comunicació, la difusió i l'intercanvi d'experiències de formació i gestió ambiental

3.6.1. Implicació en el Fòrum d'Educació Ambiental de les Illes Balears.

3.6.2. Col·laboració amb el Centre d'Informació i Documentació Ambiental.

3.6.3. Creació d'una xarxa entre empreses que realitzin activitats de formació i gestió ambiental.

3.6.4. Organització de trobades periòdiques d'intercanvi sectorials i intersectorials.

3.6.5. Difusió de les pràctiques ambientals que es duen a terme i dels resultats obtinguts, mitjançant indicadors comuns.

3 Socioeconòmic

Objectius interns

Sectors:
Professionals de
l'educació ambiental

Informació i/o comunicació
internes

3.7. Millorar la comunicació entre les empreses i els professionals d'educació ambiental

- 3.7.1.** Constitució d'un Seminari Permanent d'empreses i professionals d'educació ambiental.
- 3.7.2.** Establiment de mitjans conjunts de comunicació de les empreses i professionals d'educació ambiental.
- 3.7.3.** Integració en una associació adient o constitució d'una nova associació d'empreses i professionals d'educació ambiental.

3 Socioeconòmic

Objectius interns

Sectors:
Professionals de
l'educació ambiental

Millora de la qualitat de
l'activitat pròpia

3.8. Impulsar el reconeixement professional i la regularització laboral dels professionals de l'educació ambiental

- 3.8.1.** Definició dels perfils dels professionals de l'educació ambiental.
- 3.8.2.** Establiment progressiu de criteris de qualitat en les iniciatives d'educació ambiental.
- 3.8.3.** Establiment d'indicadors per l'homologació de la qualitat en l'educació ambiental.

3 Socioeconòmic

Objectius interns

Sectors:
Professionals de
l'educació ambiental

Millora de la qualitat de
l'activitat pròpia

3.9. Consolidar i millorar la qualitat de la feina realitzada per les empreses d'educació ambiental

- 3.9.1.** Col·laboració en l'establiment d'uns criteris mínims de qualitat i coherència dels programes d'educació ambiental.
- 3.9.2.** Promoció de la participació dels seus treballadors en cursos de formació contínua en els diferents àmbits.
- 3.9.3.** Creació de programes de formació específica per al treball de l'educació ambiental dintre dels diferents sectors de l'àmbit socioeconòmic.
- 3.9.4.** Participació en l'organització de congressos, jornades, seminaris, cursos, etc. d'educació ambiental.
- 3.9.5.** Recerca i promoció d'eines per a l'avaluació de programes d'educació ambiental.
- 3.9.6.** Elaboració de programes de reciclatge per a educadors ambientals.

3 Socioeconòmic

Objectius externs

Sectors:
Primari
Secundari
Terciari

Informació i/o comunicació a
altres marcs i sectors

3.10. Promoure la informació, comunicació i col·laboració dels consumidors i usuaris

3.10.1. Creació d'instruments d'informació i comunicació als clients sobre mesures ambientals aplicades a l'interior de l'empresa: butlletins informatius, tríptics, cartells, webs, etc.

3.10.2. Elaboració d'enquestes o qüestionaris per a recollir l'opinió dels clients i usuaris.

3.10.3. Creació d'una bústia de suggeriments per a la millora ambiental.

3.10.4. Realització de cursos i altres recursos (programes als mitjans de comunicació, publicacions, etc.) sobre consum responsable i seguretat alimentària.

3.10.5. Organització de cursos específics de formació i educació ambiental (transmissió de la informació i d'eines de sensibilització) per a aquells professionals que estan en contacte directe amb els clients.

3.10.6. Difusió de la informació ambiental a través de les mateixes empreses, l'administració, les oficines de consum, associacions de consumidors, oficines d'informació turística, ports i aeroports, als principals punts de venda d'articles i de consum de serveis (grans superfícies, benzineres, zones d'esbarjo), etc.

3.10.7. Inclusió dels compromisos ambientals de l'empresa en els documents publicitaris.

